

MITA THOBB...

Konna fl-aħħar tax-xitwa. Ix-xemx safranija kien għodha nħbiet fil-baħar kaħlani u d-dlam bida nieżel qajla-qajla fuq ir-raba' taġna. Izda ma kienx għadu dalam sewwa. Kien dak il-ħin illi r-raħħala jiġbru l-imrieħel biex ikennu-hom mill-keħha ta' fil-għaxija, waqt li ż-żiffa tar-riħ twasslil-hom mill-bogħod id-daqq helu ta' l-Ave Maria.

Kollni ħosbien kont għaddej waħdi minn triq qalb l-egħlieqi. Ma' kull naħa tat-triq kien hemm filliera twila ta' sigar bil-friegħi mneżża' mill-ħidura tal-weraq. Ucuħ l-egħlieqi, ħomor daqs id-demm u maħruta friski, kienu miftuħa biex jilqgħu u jħaddmu ż-żara' tal-ħajja.

Is-skiet ta' ma' dwari u l-ħemda tal-lejl li kien riesaq imlewni bi swied il-qalb; f'daqqa lmaħt quddiem l-knisja bajdanija ta' raħal żgħir u deherli li bdejt nisma' fil-bogħod il-ħoss ta' qampiena ċkejna. Komplejt nimxi sa ma dħalt fir-raħal, bil-ħsieb li naqsmu u nibqa' għaddej, izda l-ħoss tal-qampiena smaġtu mill-ġdid, ħassejtu joqrob u fl-aħħar rajt Vjattu riesaq lejja. Mimli qima kxift rasi, ilwejt riglejja u stennejtu jgħaddi.

Għadda l-istandard aħmar iperper mal-fewġa tar-riħ, warajħ erbāt itfal bil-fanal jixgħel f'idhom, u għadda wkoll il-qassis igerger it-talb waħdu. Izda dak li laqatni u messli qalbi kien li warajħ ma kien hemm ħadd.

Harist ma' dwari; ma' ġenbi kien hemm gabillott xuxa bl-imagħsqa ma' ġenbu. Rajtu jmejjeħ rasu u jkemmex xofftejħ. Mistagħģeb, ersaqt lejħ bil-mod.

"ħabib, għaliex m'ħemm ħadd?" u b'subgħajja wrejtu l-Vjattu.

"Għax sejrin iqarbnu waħda minn *dawk* tal-belt...."

"Xi ġralha?..."

"Xorbot il-velenu...."

Minngħajr ma ridt, f'leħħa ta' berqa, rajt quddiem għajnejja ħajja ta' tbatija, ħajja mimlija dwejjaq u mrar. Rajt bniedma, fil-beraħ, tixxengel 'l hawn u 'l hemm, taqa' u tqum, u tarġa' taqa' biex ma tqumx iżjed. Ġibt quddiem għajnejja l-kefrija tal-bnedmin li ma jħennux għal min Alla jħenn, u li huma dejjem lesti biex ikasbru u jitfgħu taħt is-saqajn 'il min, fit-taħbit tal-ħajja, naqas xi ftit minn dmiru. Qalbi ngħafset għal dik l-imsejġna li ma kontx naf, u waħdi, b'idejja marbuta, b'għajnejja fl-art, imxejt wara l-Vjattu.

Dorna kantuniera, għaddejna tlitt ibwieb, waqafna quddiem dar kbira. Hdejn il-bieb kien hemm miġmugħia x'erba' nisa, imraqqa' u nodfa, jitkellmu u jitbaqbuq bejniethom.

"Mhux sew, idahhlu 'l Alla hemm ġew."

Il-qampiena siktet, it-tfal daru nofs kagħka ma' dwar il-bieb, u l-qassis dahal. B'qalbi ttektek għaddejt warajh. Kif irfist il-għatba tal-kamra mudlama, riha qarsa ta' tobbja laqtitli mnifsejja, u bid-dlam ma stajt nagħraf xejn. Kollni hiemed qgħadt għarkobbtejja f'rokna mwarrba. Is-sodda ta' dik l-imsejkna kienet in-naħa l-oħra tal-kamra; ma ġenbha mejda b'salib u żewġ xemgħat jixegħlu. Waħda xwejha, weħedha, kienet hemm biex tilqa' 'l Vjatu.

Xhin dħalna, il-marida gamet fuq minkbejha u x-xiħa marret warajha żzommilha dahrha. Il-qassis, bl-ostja f'idu, resaq lejha.

"Binti, ġie jżurek Missier l-imsejknin."

Hi fetħet haqqa, baxxiet għajnejha u b'qima kbira laqgħet l-ostja. Ix-xiħa reġgħet midditha u l-qassis ġabar il-ħwejjeġ imqaddsa, bierek il-marida, u, kollu miġbur fih in-nifsu, hareġ il-barra. Il-qampiena bdiet iddoqq mill-ġdid u d-daqq tagħha ntilef fil-bogħod.

Is-skiet li waqa' ġol-kamra kien tal-għaġeb; ma kienx jistama' hliet in-nifs qawwi tal-marida. Jien ersaqt lejha biex intennilha kliem heġu ta' faraġ u ngħidilha li mid-dinja m'għandna xejn; iżda x-xiħa lemħitni u ċanfrutni b'lehen għoli.

"X'int tagħmel hawn? Ma ġejtx, jewwilla, titilfilha ruħha wara li l-ieħor tilfilha ħajjitha?"

Waqaft imbikkem. Xtaqt l-art tiblagħni, bżajt li dik l-imsejkna, li kienet qrib il-mewt, taħseb li kullhadd ried jidhak biha: stennejtha tqum tħares lejja b'għajnejn mimlija qilla u turini l-bieb. B'qalbi mdejqa kont ġa meddejt riġli biex naqbad triqti u nitlaq minn fejn ġejt, xhin lehen heġu ta' żmien tfuliti laqatli widnejja.

"Guż... int hawn?"

Stħajjiltni q'ed noħlom. Kif, dik li għal l-ewwel darba gaghlet lil qalbi tħabbat iżjed bil-qawwi, dik li qajmitni min-nagħas tat-tfulija, dik... kienet waslet sa hawn? Imsejkna Marija!...

Ridt kieku nnaqsilha ftit minn l-uġiġħ tal-mewt, u mbikki, irsaqt hdejha. Wiċċha safrani kien midfun fl-imħadda tarrix; għajnejha — għajjiena bit-taħbita li kienet hadet biex tagħrafni—kienu magħluqa. Sidirha, bit-tbatija tan-nifs, bida

tiela u nieżel, bħal mewġa f'nofs ta' baħar. Kulltant tregħida qawwija ċċaqlaq lil ġisimha kollu u minn fommha toħroġ tneħida ta' swied il-qalb.

Id-dmugħ bida ħiereġ minn għajnejja u poġġejt maktur f'ħalqi biex nġhatti t-tilfiq tal-biki.

Hi tħarket, fetħet għajnejha, u ħarset ċass lejn wiċċi.

“Marija, x'għamilt?”

“Ħabbejt u daħku bija!”

Għajnejha mill-ġdid raġġġu nġhalqu u lwiet xofftejha għal taparsi tbissmet. In-nifs bida jonqsilha u bil-mod il-mod bdiet tintilef u tgħid kliem ħelu u ta' mħabba.

Kif kont ma' ġenbha miġbur fi ħsibijiet ta' dwejjaq, inħoss min imissli minkbi. Ħarist u lmaħt qassis xwejjaħ.

“Ħabib aħjar twarrab, waslet fi-aħħar...”

Fuq truf subgħajja warrabt fil-ġenb. Il-qassis poġġa bil-qiegħda ħdejn rasha.

“Binti, itlob maħfra 'l Alla ta' dak li għamilt. Q'ed ti-smaġni hux? isa, binti: Alla ħanin, jaf li inti jisogħbik, jaf li inti kull ma għamilt għamiltu minnġajr ma kont taf x'qiegħda tagħmel. Int titolbu jaħfirlek, hux tassew, binti?”

“Għidli.... li inti.... tibqa' miegħi.... għal dejjem.... ħadd ma jifridna.... x'ferħ.... kemm ingawdu flimkien....

“Imsejkna, q'ed thewden: ejjew nitolbu għax waslet biex tħallina”

“....ejja.... imxi mmorru.... niġru.... fix-xemx.... indawru rasna.... bid-dija tad-dawl tagħha.... Qegħdin.... iġħajtuli.... dal-waqt immur!....”

“Sinjur aħfrilha, għax ħabbet ħafna.”

“....imxi miegħi.... tħallinix.... waħdi.... Araham.... xi jsejħuli....”

Il-qampiena tal-Parroċċa daqquet, u l-ħoss qawwi tagħha xtered mar-raħal, daħal fid-djar, ħareġ u ntemm fix-xejn. Kienet biex tħabbar lil l-insara l-aġunija ta' waħda li wisq batiet, il-biża' tal-mewt li tkexkex, il-qtigħ ta' qalb li jkessaħ id-demmu u malajr, wara xulxin, il-qniepel ta' knejjes oħra żgħar wiegħbu; u tennew lil dawk ta' qalbhom iebsa li jħennu b'talbhom għal l-imsejkna. Ilsien il-qampiena l-kbira għolla mill-ġdid leħnu u nġhaqad mal-karba taż-żgħar biex iħabbru li waslet il-firda ta' żewġ qawwiet kbar, tar-ruħ u tal-ġisem, li jagħmlu l-bniedem. Flimkien bkew, karbu, xehru fis-skiet tal-lejla mudlama, flimkien inħallu u ntilfu fil-bogħod u wara ftit, mill-widien, mill-għoljiet, mill-blat u mis-siġar,

lehen il-qniepel reġa' lura jolfoq u jibki, iġhajjat u jwerżaq fis-skiet tal-lejla mudlama.

Id-daqq tal-qniepel niggiżli qalbi bħal tarf jaqta' ta' sikkina, bħal xafra msinna u mdaħħla fil-laħam il-ħaj. Ittokki waqgħu fuq qalbi bħal ġamra tan-nar li 'xxawwat u taħraq fejn tmiss, bħall-qtar tal-velenu li jħassar u joqtol il-qawwa tad-demmm.

Ma stajtx inżomm aktar..... Ridt kieku ndaħħal ġo dak il-ġisem mitluf ta' Marija ħajja ġdida u qawwija, nimlieh b'saħħa kbira li tirbaħ 'il mewt. Xtaqt li t-tnejn ninħallu f'xulxin, insiru haġa waħda, biex min dik it-taħlita toħroġ saħħa waħda, ħajja waħda, ġisem wieħed b'żewġt irwieh: jien u hi magħqudin flimkien; xtaqt naqtgħu l-vini li jzommu l-ħajja u nħawdu demmna flimkien; xtaqt nixteħet fuq dak il-ġisem imriegħed bil-keśħa tal-mewt u nsaħħan qalbha bil-bews ta' xofftejja. Izda rajt li l-ebda qawwa ta' bniedem, l-ebda setġħa tad-dinja ma kienet tajba biż-żejjed biex tfejjaq dak li l-mewt kienet ġħodħa rebħet.... rajt li hi kienet f'idejn qawwija li ma tista' tintrebaħ minn ħadd u minn xejn: li hi kienet f'idejn Alla. Ftakart li Hu biss kellu l-ħila jwaqqaf il-ħwejjeġ tad-dinja u tlabtu jatiha l-fejjan.

"Sinjur, int li tista kollox, fejjaqha."

Tlabtu b'dik il-ħegġa li biha Ġozwē waqqaf il-mixja tax-xemx u bieġħed minn fuqu u minn fuq tiegħu it-telfa mad-dalma tal-lejl; tlabtu b'dik il-ħirara li kont insejt minndu ħriġt minn tfuliti u li ġħaxar snin ilu tlabt biha ħdejn is-sodda tal-mewt ta' ommi. U stennejt il-miraklu. Stennejt li Alla jati widen ġħat-talba ġħolja u jismagħħa, u jqajjem u jfejjaq 'il Marija, jizra' l-ħajja fejn l-ewwel ħlief mewt ma kienx hemm! Emmint b'fidi qawwija li Hu kien sejjer itiha n-nifs tal-ħajja.

F'rokna mwarrba stennejt il-miraklu, u deherli f'daqqa waħda, li q'ed nara 'l Marija tqum mis-sodda daħkana u sabiħa, ħamra daqs pepprina mbewsa min-nida f'ġħodwa ta' bnazzi, b'sema mimli ħmura. Fraħt, ġħajjat fis-skiet tal-lejla, ridt inġħid lil kullħadd dak li ħassejt ġo fiya.

"Il-miraklu sar, il-miraklu sar."

Fraħt, ġħajjatt, werżaq fil-ħemda tal-kamra mudlama, qbiżt bħal miġnun bil-ferħ li mlieli qalbi. U mir-rkejjen, mis-saqaf tal-kamra, leħni mill-ġdid reġa' ġħajjat:

"Il-miraklu sar, il-miraklu sar."

Izda f'daqqa ndunajt li ġħajnejja kienu tqarqu bija, li kull ma kont rajt ma kienx ħlief ix-xoġħol ta' moħħi,

imqajjem mix-xewqat kbar li kelli jithabtu go qalbi. Il-maħt 'il dawk ta' ma' dwari jħarsu lejja b'għajnejn mi-stagħgħba, b'għajnejn kollha biża' u ħniena, għax ħasbu li bl-uġigh ta' qalb kont tlift mohħi. Ilmaħthom imdejqa għax-xorti li messitni, rajthom ipetptu xfar għajnejhom bil-ferħ xħin raw li dik tiegħi kienet ħolma u mhux ġenn.

It-tama li kelli, li nara f'Marija tiggedded il-ħajja, in-temmet fix-xejn, bħal ma l-ħolin sabiħ jintemm mas-sebħ tal-għodwa. Il-qtigh ta' qalb u l-biża' reġgħu rebħuni, fakkruni f'dak li kont se'r nitlef u gaghłuni nibki b'dik it-telqa tat-tfal, li b'xejn ma jistabru.

Il-mewt kienet waslet. Is-skiet go l-kamra mudlma kiber, ma kienx jinsama' ħlif in-nifs batut tal-marida, xi tilfiqa moħbija, xi talba minn taħt l-ilsien. In-nifs beda jonqsilha u ħalqha kien jidher jinfetaħ, għajjen, biex jix-rob il-ħajja, biex jaqta' l-għatx ta' l-arja li kellu. Wiċċha sar isfar daqs dak ta' ruħ imdawra bid-dawl ta' qamar, daqs xitla mitbiela taħt ix-xemx ta' nofs inhar. Xi erba' xwejħat ta' qalbhom tajba, bla qagħdu jisimghu dak li kien q'ed jingħad barra, daħlu, waħda wara l-oħra, jitolbu. Żewġ xemgħat oħra nxegħlu ma' dwar is-salib tal-għuda sewda bi Kristu taċ-ċomb imsallab fuqu. Il-qassis, mitluf fix-xogħol imqaddes tiegħu, kien q'ed ihejji l-marida, iqaw-wilha qalbha għall-mewt. Waħda xiħa bdiet tghid il-litanija.

"*Sancta Maria, ora pro ea; Sancta Dei Genitrix, ora pro ea.....*"

Għal l-ewwel bdejna nitolbu minn taħt il-lsien, iżda bil-mod il-mod intlifna fit-talb tagħna, għollejna leħinna li bida jaqa', fis-skiet tal-kamra, bħal qtar tax-xita fuq saqaf taż-żgieġ. Għall-ħoss li għamilna, Marija qamet mir-raqda tagħha, ħarset lejna b'għajnejn miblula u ssuktat thewden fit-telfa ta' moħha u bdiet tghanni għanja ta' swied il-qalb li kienet tghallmet fi tfulitha :

"Tfajla toħlomx, għaliex il-ħolm tal-ħajja
Bil-wisq iqarraq u malajr jintemm...."

u leħinha, mal-mixja ta' l-għanja, kien ħelu u mdejjaq b'dik id-diqa ta' wieħed li wasal fit-tmiem ta' ħajtu u beka' l-imgħoddi; kien sabiħ u jmiss il-qalb bħal l-aħħar qatriet ta' nixxiegħa qalb il-blat sieket u għeri.

....Jurik li kollox għad ikunlek ħieni
Bla ma jħabbarlek kemm hu kbir il-ħemm."

L-imsejkna, f'telfa ta' biki, rat il-holma fiergħa li kienet għexet fiha u li issa sfatilha fix-xejn bħaċ-ċpar quddiem il-qawwa tax-xemx

"Sancta Virgo Virginum, ora pro ea; Mater Christi...."

Malli Marija semgħet l-isem ħelu t'Omm Kristu tbissmet tbissima mdejqa u żewġ demgħat xirfu fuq xfar għajnejha, qattru fuq sidirha. Forsi ftakret fit-tbatijiet tagħha....forsi rat lis-Sultana tas-Smewwiet issejħilha biex tilqagħha fi ħdana, biex ittaffilha ftit l-uġiġħ ta' qalb u tnijsiha kull ma ġrala.

"Mater divinx gratix, ora pro ea...."

Wiċċ Marija sar isfar daqs il-lellux u ma' dwar għajnejha sar ikħal daqs is-sema xhin tinżel ix-xemx u jinkesa bid-dlam. In-nifs naqsilha għal kollox u sidirha għal-xejn bida jogħla bħal minfaħ biex jaħkem ftit arja u jbiegħed il-ħin waħxi tal-mewt.

Xhin daqqet siegħa lejl u l-qniepel li kienu jibku l-agnija tagħha ngħaqdu ma' l-ohrajn li bkew għal darb'ohra, fil-milja taż-żmien, l-erwieħ ta' dawk li fl-imgħoddi kienu magħna u għadew, Marija qamet fuq idha l-waħda, talbet maħfra 'l kullhadd, għajtet għajta li nifditli qalbi u ntelqet għal waranijiet, mirbuħa mill-mewt.

"Regina Martyrum, ora pro ea...."

Bħal tarbija bkejt u lfaqt f'dak is-skiet tal-kamra mudlama, bħal iblah qbadt warda ħamranija minn quddiem is-salib, imlejta bews u dmugħ u xhettha fuq qalbha, li tant sofriet.

* * *

Iż-żmien għadda u kullhadd nesa li ftit xhur ilu waħda tfajla mietet għax ħabbet; jiena wkoll, kulltant, mitluf fil-ħolm tal-ħajja, ġie li ħsiebha ħarabli minn moħħi, iżda mita jkolli qalbi sewda, jew mita nara tnejn jinħabbu, niftakar f'dik il-warda ħamranija....

Gużè Bonnici